

Нетипова місія спорту

Марія Шевчук

Тарон Еджертон та Г'ю Джекман у фільмі «Едді «Орел»». Режисер Декстер Флетчер. Великобританія, США, Німеччина, 2016.

Об'єднана корейська команда з настільного тенісу. Кадр із фільму «Як один». Режисер Мун Хьон Сон. Південна Корея, 2012.

Мистецтво завжди було дзеркалом, у якому відображалось людське життя з його успіхами та негараздами, перемогами та поразками, правдами та кривдами. Інколи – кривим, інколи – з ефектом збільшувального скла, але дзеркалом, у якому кожен охочий міг прочитати велику чи малу історію світу. Тож не дивно, що кінематограф також нерідко звертається до такої важливої ланки суспільного життя, як спорт. Специфіка таких кінотворів – у їхньому переважно історичному чи біографічному сюжеті, адже обрані для фільмування спортивні історії інколи вражають сильніше за найоригінальніші вигадки. Саме такі неймовірні історичні події й покладено в основу південнокорейського фільму «Як один» (2012) Мун Хьон Сона (Moon Hyun-Sung) та британського «Едді «Орел»» (2016) Декстера Флетчера.

Події першої стрічки розгортаються впродовж неспокійних 1990–1991 років у Азії; внаслідок теракту 1987 року, під час якого північнокорейські агенти заклали бомбу в цивільний південнокорейський літак, і її вибух призвів до смерті всіх 115 пасажирів рейсу, стосунки між двома державами катастрофічно погіршуються. Напруга досягає небачених досі розмахів. Протягом тривалих переговорів дві держави безрезультатно намагаються знайти спосіб поліпшити свої стосунки й нарешті доходять згоди: так виникає рішення об'єднати дві національні команди – Північної та Південної Кореї – для участі в Чемпіонаті світу з настільного тенісу 1991 року. Втім, одна річ – ухвалити рішення й зовсім інша – реалізувати його на практиці. Спортсменкам першої повоєнної об'єднаної корейської збірної необхідно навчитися працювати разом, у коман-

ді, проте, якщо між їхніми державами не одне десятиліття триває політичний та воєнний конфлікт, зробити це не просто.

Режисер Мун Хьон Сон підійшов до зйомок фільму на основі реальних історичних подій дуже серйозно та ґрунтовно. Актори, що грають північнокорейських спортсменів, тренували характерний північнокорейський акцент та діалект (варто згадати: незважаючи на те, що поділ держав відбувся не так давно – невдовзі після закінчення Другої світової війни, мови двох регіонів є відмінними не лише фонетично, а й лексично та граматично); крім того, всі актори вчилися грати в настільний теніс протягом шести місяців. Одна з двох головних акторок – талановита Пе Ду На, яка зіграла північнокорейянку Рі Пон Хі, маючи попередній досвід, навіть наполягла на тому, щоби вчитися грати лівою рукою, адже її героїня – шульга. Оскільки зображувані події відбулися не так давно, для максимальної автентичності до зйомок долучили реальних учасників та свідків Чемпіонату. Зокрема, знялися судді та деякі іноземні спортсмени, які брали участь у турнірі 1991 року, а також південнокорейська тенісистка Хьон Чжон Ха, яку зіграла Ха Чжи Вон. Автори стверджують, що під час зйомок не було залучено жодного каскадера; акторки виконували всі дії самостійно, а оскільки вони просто фізично не могли відтворити майстерності професійних спортсменок, у фінальних сценах матчі знімали без використання тенісних кульок – їх «домалювали» пізніше. Все це допомогло максимально точно відтворити реальні умови світового турніру, внісши в картину елементи документальності.

Фільм «Як один» є важливим з багатьох причин. По-перше, як свідчення успішності й незалежності південнокорейського кінематографа та його прагнення створювати національні фільми, не орієнтовані на приклад Заходу. По-друге, кінотвір, за словами акторок, є значущим і з феміністичної точки зору, адже це історія спортсменок, розказана переважно жіночим акторським складом, що є незвичайним як для Кореї, так і для кінематографа в цілому. Нарешті, це потужне політичне твердження про зв'язок двох ворогуючих держав, нагадування про те, що вони ще можуть налагодити свої відносини та виступити об'єднаним фронтом не лише в спорті, як це сталося 1991 року, а й у інших сферах політичного та суспільного життя, але для цього треба поставити перед собою таку мету. Фільм зустріли привітно як у Південній Кореї, де він, зокрема, отримав найвищу національну кінонагороду, так і в світі, про що свідчать шалені касові збори та позитивні глядацькі відгуки. На жаль, це один із небагатьох азіатських фільмів, що змогли пробитися на західні екрани, однак навряд чи останній.

Зовсім іншу історію розповідає «Едді “Орел”» Декстера Флетчера. Події фільму розгортаються дещо раніше – протягом 1980-х, але вже в Європі, та стосуються іншого спорту, а саме: лижних стрибків із трампліна. Цей вид змагань увійшов до складу зимових Олімпійських ігор 1924 року, однак особливість його полягає в тому, що наявністю такої збірної може похвалитися далеко не кожна країна, що бере участь в Олімпіаді. Не було такої команди до недавнього часу й у Великобританії. Це – той історичний факт, на основі якого побудовано історію головного героя стрічки та його реального прототипа.

«Едді “Орел”» – іронічна британська комедія про великі прагнення, які супроводжуються численними невдачами, про віру в себе та боротьбу за мрію, за втілення якої наважується взятися далеко не кожен. Майкл Едвардс (Тарон Еджертон), якого друзі по-панібратськи називають Едді, все життя мріяв про участь в Олімпійських іграх, однак слабкий зір та фізична незграбність перешкоджають будь-якому спортивному успіхові юнака. Чого Едді не бракує, то це впевненості та самовіддачі. Відкидаючи один вид спорту за іншим, стикаючись із повсякчасними невдачами, критикою та насмішками, він продовжує шукати себе й нарешті знаходить своє покликання... у стрибках з трампліна. Єдине «але» полягає в тому, що у Великобританії вже півстоліття немає жодного професійного стрибуну, тож ідея ця сприймається рідними Едді, які вже звикли до чудернацьких ідей юнака, зі звичним скептицизмом. Проте це не зупиняє спортсмена, і він із великим ентузіазмом береться за тренування, дедалі більше впевнюючись в тому, що це нарешті «його» спорт. Після довгих умовлянь його погоджується тренувати колишній професійний американський стрибун, а нині п'яниця-невдаха Бронсон Пірі (Г'ю Джекман) – вигаданий персонаж, що об'єднує в своєму образі реальних тренерів Едді (щоправда, насправді вони тренували майбутнього спортсмена в Канаді, тоді як у фільмі всі події відбуваються в Європі; на відміну від

попереднього режисера, Декстер Флетчер вирішив не дотримуватися точності в деталях, натомість звернувшись до прийому охудожнення дійсності). Опинившись на міжнародних змаганнях, Едді, незважаючи на копітку підготовку, очікувано посідає останнє місце, однак для того, щоби виступати на Олімпійських іграх від Великобританії, цього достатньо, адже внаслідок участі в міжнародних змаганнях він вважається офіційно кваліфікованим британським спортсменом та може представляти свою країну. А кращих за нього у Великобританії просто немає! І хоча на самих Олімпійських іграх Едді знову зазнає невдачі, вже вкотре опиняючись наприкінці рейтингу, туманний Альбіон зустрічає його повернення голосними оваціями, підкреслюючи ними важливе гасло змагань: головне не перемога, а участь.

Ім'я Едді «Орла» посідає особливе місце в історії британського та олімпійського спорту. Саме завдяки йому було затверджено правило, яке так і називається: правило Едді «Орла». Полягає воно в тому, що для допуску до участі в Олімпійських іграх спортсмени повинні, взявши участь у міжнародних змаганнях, опинитися у верхніх тридцяти відсотках рейтингового списку, а отже – продемонструвати достатню компетенцію на міжнародному, а не лише державному рівні. Цю поправку було ухвалено з метою усунення в законодавстві лазівок, існування яких дало Едді можливість взяти участь в Олімпійських іграх. Можна сказати, що спортсмен таки закарбував своє ім'я в історії спорту, нехай і не зовсім очікуваним способом.

Незважаючи на дещо сумний сюжетний лад, стрічка наповнена класичним британським гумором, тож усі невдачі головного героя сприймаються з добрим сміхом. Утім, якщо «Як один» – це приклад національного кіно, «Едді “Орел”», хоч і розповідає історію британського спортсмена, є доказом того, що сучасне британське кіно дедалі більше американізується, переймаючи, за висловом одного критика, «численні надихаючі кліше», характерні для комерційних мотиваційних картин Голлівуду. Але ця вада компенсується свіжістю сюжету, якісною акторською грою та головним посилом: ніколи не здавайся, не зважай на перешкоди, іди до своєї мети. Грандіозність мети самого Едді підкреслюється зимовими панорамами гір, його рішучість – масштабом проблем, з якими він стикається на шляху до мрії. Тарон Еджертон, який лише починає свій акторський шлях, зміг гідно втілити на екрані Майкла Едвардса, а це непросте завдання, адже спортсмен і досі живий та навіть продовжує стрибати, щоправда, вже не на офіційному рівні.

Безперечно, дуже важливе завдання спортивних фільмів – надихнути, спонукати до благородної мети, і обидві стрічки його цілком виконали. Значними є культурні відмінності двох кіноробіт, які стають очевидними після їхнього порівняння, а також особливості національних акторських шкіл. Події, що їх розповідають «Як один» та «Едді “Орел”», – великі та важливі. Чи є такими й фільми про них? Поза сумнівом. У цьому може особисто впевнитися кожен глядач.